

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

Torsten Söderbergs Stiftelse har till ändamål att främja vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd varvid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skall komma ifråga.

2017

VERKSAMHETSÅRET 2017

Under verksamhetsåret 2017 beviljade Torsten Söderbergs Stiftelse drygt 55 miljoner kronor till forskning fördelat på ämnesområdena medicin, ekonomi, rättsvetenskap och övrigt. Under den senaste femårsperioden har stiftelsen i genomsnitt anslagit cirka 72 miljoner kronor per år. I tabellen här intill visas fördelningen mellan ämnena samt utfallet på några av de mottagande organisationerna. Utgångspunkten i anslagsgivningen är donatorernas vilja och forskningsprojektens kvalitet. En förteckning över årets samtliga beviljade anslag återfinns på sista uppslaget.

Den norske ljus- och möbeldesignern Daniel Rybakken tilldelades *Torsten och Wanja Söderbergs nordiska pris i design och konsthantverk*. Mer information om pristagaren finns på sidorna 8 och 9. Det Söderbergska priset gjorde ett uppehåll men delas ut igen i medicin under 2018.

Medicin. Kungl. Vetenskapsakademien (KVA) beviljades drygt tio miljoner kronor för inrättandet av ytterligare en professur; *Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018*. Professuren ska främja internationellt ledande forskning inom det medicinska området genom att möjliggöra för innehavaren att på heltid ägna sig åt forskning vid ett svenskt lärosäte under fem år.

Ett större anslag beviljades även professor Milos Pekny vid Göteborgs universitet och projektet *Astrocyter – ny måltavla för CNS regeneration vid stroke och ALS*. Peknys forskargrupp har sett att astrocyter kan sakta ner eller vända processen med celldöd i akut skede efter hjärnskada i samband med sjukdomar som stroke och Amyotrofisk lateral skleros (ALS). Projektets mål

är att farmakologiskt styra astrocyternas aktivering och därmed förbättra återhämtning efter skadan och skapa nya behandlingsmetoder.

Ekonomi. Under året tillträdde professor Mikael Lindahl *Torsten Söderbergs forskningsprofessur vid Handelshögskolan i Göteborg*. Lindahl forskar om ojämlikhetsöverföring mellan generationer och analyserar frågor som: Hur mycket av sambandet mellan föräldrars och barns välbefinnande, till exempel mätt som inkomstnivå, utbildningslängd och hälsotillstånd, beror på arv och hur mycket beror på miljö?

Ett av de större anslagen inom ekonomi beviljades projektet *Att organisera design och designa organisationer för förändring*. Lektor Anna Rylander Eklund med forskargrupp på Business & Design Lab vid Göteborgs universitet bidrar med denna forskning till det tvärvetenskapliga området Design Management. De vill tydliggöra hur designers estetiska expertis bidrar till kreativitet och förändring i en organisation. Förhoppningen är att designers förhållnings- och arbetssätt kan bidra till nya former för att leda och organisera olika verksamheter.

Ytterligare satsning har gjorts på *Forskningsskolan i redovisning – FIRE* som är ett samarbete mellan lärosätena Stockholms universitet, Handelshögskolan i Stockholm och Uppsala universitet. Även Handelshögskolan vid Göteborgs universitet har nu anslutit sig. Etableringen av forskarskolan har varit framgångsrik och har bidragit till att både stärka samarbetet mellan institutionerna och att skapa nätverk mellan doktoranderna. Läs mer om satsningen på sidorna 4 och 5.

Rättsvetenskap. I mars installerades professor Karin Aggestam som ny innehavare av *Torsten och Ragnar Söderberg stiftelsers professur till minnet av Samuel von Pufendorf* vid Lunds universitet. Aggestam är den första statsvetaren och den första kvinnan som tilldelas professuren. Hon har under större delen av sin akademiska karriär ägnat sig åt forskning inom diplomati samt freds- och konfliktlösning.

Professor Inger Österdahl vid Uppsala universitet beviljades anslag för forskning om *Krigets juridik i den svenska regeringsformen*. I projektet undersöks bland annat den officiella tolkningen av regeringsformens bestämmelser om självförsvar och sändandet av svenska trupper utomlands i övriga syften med hänsyn till det svenska deltagandet i olika internationella försvarsrelaterade sammanhang. Läs mer på sidan 6.

Övrigt. Fil.dr Erik Bodenstein vid Lunds universitet beviljades anslag för sitt forskningsprojekt inom politisk historia *Offentlig diplomati och utländsk informationspåverkan i Sverige 1719–1772*. I studien undersöks hur olika europeiska stater försökte påverka politisk opinion och beslutsprocess i Sverige under frihetstiden med hjälp av olika informationskampanjer.

Inom kategorin övrigt har återigen flera doktorander beviljats anslag för avslutande studier. En av dessa är Mia Skott, Uppsala universitet, och hennes forskning som också avser 1700-talet, *Tapetmakerskorna – självförsörjande och skickliga i 1700-talets Stockholm*. På sidan 11 berättar hon mer om hur projektet bidrar med ny kunskap om kvinnors självständiga yrkesverksamhet under denna tid. ♦

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

»har till ändamål att främja vetenskaplig forskning och vetenskaplig undervisnings- eller studieverksamhet av landsgagnelig innebörd var- vid företrädesvis de ekonomiska, medicinska och rättsvetenskapliga områdena skall komma ifråga«

ANSLAGSGIVNING 2017, KRONOR

Totalt..... 55 458 343

FÖRDELNING PÅ ÄMNESOMRÅDE, KRONOR

Medicin..... 20 087 000
 Ekonomi..... 20 099 543
 Rättsvetenskap..... 6 748 492
 Övrigt..... 8 523 308

FÖRMÖGENHET, KRONOR

31 december 2017..... 1 119 566 434

FÖRDELNING PÅ MOTTAGARE, KRONOR

Handelshögskolan i Stockholm..... 11 717 000
 Kungl. Vetenskapsakademien..... 10 100 000
 Göteborgs universitet..... 9 258 133
 Uppsala universitet..... 3 904 792
 Karolinska institutet..... 3 500 000
 Lunds universitet..... 2 748 333
 Stockholms universitet..... 2 388 867
 Föreningen Centrum för Näringslivshistoria..... 1 683 643
 Linköpings universitet..... 1 020 225
 Övriga mottagare..... 9 137 350

STYRELSE

Tomas Söderberg, fil.dr h.c., ordförande
 Richard Arvidsson, professor, vice ordförande
 Peter Söderberg, fil.kand., ledamot
 Maria Söderberg, civ.ek., ledamot

Wanja Söderberg, suppleant
 Anna Söderberg, fil.kand., suppleant
 Elisabet Söderberg, fil.dr, suppleant
 Torsten Söderberg, produktutv., suppleant

KANSLI

Marianne Raidna Lunde, kanslichef
 Charlotta Lindgren, redaktör, administrativ samordnare

REVISOR

KPMG AB; Fredrik Sjölander, auktoriserad revisor

VETENSKAPLIGA RÅDGIVARE

Harry Flam, professor em. i internationell ekonomi, Stockholms universitet, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien

Claes-Robert Julander, professor em. i företagsekonomi, Handelshögskolan i Stockholm, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, f.d. rektor

Gustaf Lindencrona, professor em. i finansrätt, Stockholms universitet, ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien, f.d. rektor

Bo Ralph, professor em. i nordiska språk, Göteborgs universitet, ledamot av Svenska Akademien

Hans Wigzell, professor em. i medicin, Karolinska institutet, ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, ledamot av Kungl. Vetenskapsakademien, f.d. rektor

STIFTELSEKAPITALET

Torsten Söderbergs Stiftelse grundades den 5 maj 1960 av general-konsul Torsten Söderberg och hans hustru Wanja, född Aminoff, efter diskussion med deras barn som i samband med detta avstod arv. Donationen utgjordes av 20 000 stamaktier i förvaltningsaktiebolaget Ratos (numera Ratos AB). Värdet på aktierna var vid denna tid cirka 6,5 miljoner kronor. Ratos hade kommit att bli moderföretag till det tidigare familjeföretaget Söderberg & Haak AB, som utvecklades under ledning av Torstens far Olof A. Söderberg.

Forskarskolan i redovisning – FIRE

»Vi vill kunna erbjuda en högkvalitativ forskarutbildning i redovisning i Sverige

Redovisningsämnet har haft lätt att attrahera studenter. Av de 7000 studenter som årligen läser ekonomi vid något av landets lärosäten väljer 35% redovisning som fördjupning. Akademin har dock haft svårare att rekrytera doktorander eftersom redovisningsstudenter ofta blir erbjudna välbetalda arbeten i näringsliv och förvaltning efter genomförd utbildning.*

Text: Bino Catasús, Johnny Lind, Jan Marton, Fredrik Nilsson och Torkel Strömsten

Fackförbundet Civilekonomerna har gjort en kartläggning som visar att det endast finns omkring 40 disputerade lektorer och professorer inom redovisningsämnet. Redan nu är kompetensen inom redovisningsämnet svag och om inget görs kommer situationen att förvärras ytterligare. Det krävs enligt Civilekonomerna ungefär 150 doktorer inom den närmaste femårsperioden för att klara av att utbilda studenter med nuvarande utbildningsvolym. Av 24 universitet och högskolor som ger ekonomutbildningar har över hälften stora problem med att hitta kompetenta lärare. Detta påverkar givetvis utbildningens kvalitet och i förlängningen landets tillväxt.

Utifrån dessa utgångspunkter sökte Handelshögskolan i Stockholm, Stockholms universitet och Uppsala

universitet 2014 finansiering från Torsten Söderbergs Stiftelse, Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse samt Tore Browaldhs stiftelse för att etablera en forskarskola i redovisning (FIRE). Nätverket har utvidgats sedan hösten 2017 då även Handelshögskolan vid Göteborgs universitet anslöt sig.

Ambitionen för FIRE har sedan starten varit tydlig: Vi vill kunna erbjuda en högkvalitativ forskarutbildning i redovisning i Sverige.

Vår bedömning är att detta är möjligt genom att:

- skapa finansieringsmöjligheter för doktorander
- ta del av varandras internationella forskningsnätverk
- erbjuda mötesplatser för utbyte av forskningsidéer och -resultat

* Eriksson-Zetterquist m.fl. 2014. Debattartikel publicerad i Upsala Nya Tidning (UNT).

- använda resurser effektivt vid universiteten och handelshögskolorna vad gäller handledning och doktorandkurser.

Forskarskolans idé har sedan starten varit att öka attraktiviteten att doktorera i ämnet redovisning. Vägen dit är att skapa en infrastruktur där kurser, sammankomster och interna workshops blandas för att därigenom öka kontaktytorna mellan lärosätenas doktorander. Exempelvis åker samtliga aktiva doktorander inom FIRE och deras handledare och ytterligare seniora forskare iväg till en kursgård en gång per år. Under 24 timmar presenterar doktoranderna sin forskning och får återkoppling från mer seniora forskare. Kvällen ägnas åt socialt nätverkande och fortsatta informella diskussioner. Ytterligare en dag per år samlas hela FIRE-nätverket under en heldag för att doktoranderna ska presentera sin forskning.

Forskarskolan i redovisning har även skapat två skraddarsydda doktorandkurser som ges av välkända och väletablerade internationella forskare. En tredje kurs som ges inom FIRE är ett gemensamt projekt där forskare från de olika lärosätena deltar. Fram till idag har FIRE tagit in tre kullar med doktorander, gett fem doktorandkurser och organiserat fem interna workshops.

Forskarskolan har tretton aktiva doktorander och ett starkt nätverk mellan doktoranderna håller på att skapas. En annan viktig effekt av FIRE är att samarbetet mellan lärosätenas lärare och forskare har utvecklats och fördjupats. En tredje

effekt är att internationella forskare på olika sätt knyts till FIRE.

Vad tycker doktoranderna om FIRE? Mycket bra, glädjande nog! Både informella och mer formella utvärderingar visar att FIRE uppskattas stort av doktoranderna. De anser att både kurser och de interna workshops som arrangeras tar dem närmare målet att bli färdiga doktorer inom en rimlig tid.

Hur kommer det då sig att Forskarskolan i redovisning faktiskt har fungerat så väl? Alla inblandade deltagare brinner för att öka antal disputerade redovisningsforskare och därigenom inte bara rädda ämnet kvar på universitet och högskolor utan också utveckla det. Processen dit har utmärkts av samarbete samt prestigelösa och utvecklande samtal. Tack vare finansierarna Torsten Söderbergs Stiftelse, Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse samt Tore Browaldhs stiftelse kan FIRE inte bara finansiera doktorander utan även skapa en infrastruktur som består av kurser och workshops. Utan finansierarna hade detta inte varit möjligt.

Vi är övertygade om att initiativ som det FIRE representerar är ett steg i rätt riktning för att säkerställa att redovisningsämnet överlever och växer sig starkare. Men det krävs mer och utökade aktiviteter. Vi kommer därför att fördjupa samarbetet inom den befintliga strukturen som utgör FIRE idag men också utvidga kretsen av lärosäten framöver för att bredda oss geografiskt inom Sverige. Ett naturligt steg är att på sikt skapa en bred nationell forskarskola i redovisning. ♦

Brottsförebyggande arbete och föräldraskap

Stockholmspriset i kriminologi 2017 tilldelades professor Richard E. Tremblay, Kanada. Priset delades ut av H.M. Drottningen i Stockholms stadshus i juni 2017.

Som världsledande forskare tilldelas Tremblay priset för att ha funnit grundläggande, vetenskapliga samband mellan biologi och sociala faktorer inom mänsklig utveckling. Särskilt stor roll tillskrivs föräldraskap. Tremblay har kombinerat denna forskning med noggranna tester av åtgärder som kan förändra vissa av dessa faktorer och leda till minskat våld och annan kriminalitet.

Juryen belönar ett livsverk av banbrytande forskning som resulterat i över 500 vetenskapliga artiklar. Tremblays studier började i Montreal på 1980-talet. Idag är han även verksam i Paris och Dublin, där han bland annat forskar kring prenatalt brottsförebyggande arbete där blivande mödrar i riskzoner står i centrum. Tremblays forskning erbjuder betydande möjligheter till direkta och tydliga rekommendationer rörande åtgärdsprogram för föräldrar och barn i syfte att förebygga våld och annan kriminalitet.

Stockholmspriset i kriminologi är ett internationellt pris som delas ut för enastående prestationer inom kriminologisk forskning och tillämpning av forskningsresultat för att minska brottsligheten och främja mänskliga rättigheter.

Priset på en miljon svenska kronor delas ut sedan 2006. Torsten Söderbergs Stiftelse bildade 2012 tillsammans med svenska staten Stiftelsen för Stockholmspriset i kriminologi som står bakom priset. Den oberoende juryn leds av professor Lawrence W. Sherman och professor Jerzy Sarnecki.

Professor Richard E. Tremblay och H.M. Drottning Silvia. Bilden är beskuren. Foto: Pernille Tofte.

PROJEKT: Forskarskolan i redovisning, FIRE.

LÄROSÄTE: Handelshögskolan i Stockholm (samarbete mellan Handelshögskolan i Stockholm, Uppsala universitet, Stockholms universitet och Handelshögskolan vid Göteborgs universitet).

PROJEKTANSVARIG: Docent Torkel Strömsten.

ANSLAG: Ekonomi 2017 och 2014.

Ovan från vänster: Handelshögskolan i Stockholm. Foto: Juliana Wiklund. Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Foto: Johan Wingborg. Stockholms universitets studenthus. Foto: Eva Dalin. Uppsala universitet. Foto: David Naylor.

Krigets juridik – ett rörligt mål

Text: Inger Österdahl

När medel och metoder för krigföring blir mer diversifierade blir det svårare att avgöra om fred råder eller om det är krig. Även en individuell eller kollektiv självförsvarsoperation nära det svenska territoriet kan komma att bli mindre entydig.

Forskningsprojektet *Krigets juridik i den svenska regeringsformen* syftar till att undersöka samspelet mellan folkrätten, EU-rätten och regeringsformen inom området för internationell militär våldsanvändning. Projektet kommer att undersöka den officiella tolkningen av regeringsformens bestämmelser om självförsvar och sändandet av svenska trupper utomlands i övriga syften, i ljuset av det intensifierade svenska deltagandet i olika internationella försvarsrelaterade samarbeten samt i internationella militära operationer av olika slag och på olika folkrättsliga grunder.

Projektet analyserar, för det första, bestämmelserna i regeringsformen (RF) rörande »Rikets försvar« respektive »Insättande av väpnade styrkor«. Forskningen i projektet äger rum mot bakgrund av konflikterna i Irak och Syrien och det svenska engagemanget i olika former i dessa konflikter, men exempel kommer att hämtas även från andra konflikter, till exempel i Afghanistan, Libyen och Mali.

Det fördjupade försvarssamarbetet med Finland reser frågor om kollektiva försvarsarrangemang av olika slag inom ramen för regeringsformen. Vilket utrymme finns för kollektiva försvarsarrangemang, antingen icke-juridiskt bindande arrangemang såsom de som planeras med Finland eller bindande arrangemang som i fallet med EU-fördraget artikel 42(7)?

Projektet ställer, för det andra, frågan i vilken mån det svenska konstitutionella begreppet »krig« håller på att förändras under inflytande av den internationella spridningen och diversifieringen av väpnade konflikter och det potentiella deltagandet från Sveriges eller svenska truppers sida i dessa konflikter. Enligt RF får regeringen förklara att riket är i krig; i fall som inte innebär ett väpnat angrepp på riket måste riksdagen samtycka. En krigsförklaring har konstitutio-

nella konsekvenser som räknas upp i kapitlet »Krig och krigsfara«.

Termen »krig« definieras inte i RF. För närvarande görs en strikt åtskillnad mellan å ena sidan internationella krishanteringsoperationer, långt borta från Sverige, vilka inte betraktas som »krig« även om strider skulle bli aktuella och, å andra sidan, en väpnad konflikt närmare svenskt territorium, vilken skulle kunna utgöra ett »krig« i RF:s mening. Även det mer uppenbara fallet av »krig« ur RF:s perspektiv, i form av en individuell eller möjligen kollektiv självförsvarsoperation nära det svenska territoriet, kan komma att bli mindre entydigt när medel och metoder för krigföring blir mer diversifierade. Det blir svårare att avgöra huruvida fred råder eller huruvida det råder krig.

Avslutningsvis utgör projektet en del av ett större forskningsprojekt som även kommer att ställa följande frågor: Är inbjudan från sittande regering respektive självförsvar mot icke-statliga aktörer hållbara juridiska grunder för internationell våldsanvändning? Samt: Vem är part i en väpnad konflikt vid multinationella militära operationer, den truppbidragande staten, som exempelvis Sverige, eller den organisation eller stat som är ansvarig för operationen, och med vilka rättsliga följder? ♦

Inger Österdahl. Foto: Leif Kulberg.

PROJEKT

Krigets juridik i den svenska regeringsformen: ett rörligt mål.

LÄROSÄTE

Uppsala universitet.

PROJEKTANSVARIG

Professor Inger Österdahl.

ANSLAG

Rättsvetenskap 2017.

Normgivning och rättstillämpning inom kontraktsrätten

Ola Svensson, docent vid Lunds universitet, beviljades 2014 anslag för att undersöka domstolars kompetens att avvika från lagen inom kontraktsrätten. I sin fortsatta forskning vidareutvecklar han nu studien. Går det att skapa en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan lagstiftare och domstol?

Text: Ola Svensson

Det övergripande syftet för forskningen är att undersöka vad som kännetecknar normgivning och rättstillämpning inom kontraktsrätten. Enligt den svenska regeringsformen ska detta rättsområde regleras genom lagstiftning. Detta betyder att kontraktsrätten inte får utformas genom exempelvis regeringsförfordningar och myndighetsföreskrifter. Däremot hindrar det inte att domstolarna i sin rättstillämpning närmare fastlägger rättsläget, något som kan ske genom tolkning av oklara regler, införandet av undantag från en regel i en begränsad omfattning och vidareutveckling av rätten om det inte finns några regler. Högsta domstolen har också ett slags normgivningsmakt på så sätt att deras avgöranden är tänkta att vara av vikt för ledning av rättstillämpningen, alltså att utgöra prejudikat för framtida avgöranden.

I projektet *Att avvika från lagen* som genomfördes 2015–2016 undersöktes i vilken utsträckning som en domstol har kompetens att avvika från en lagregel inom kontraktsrätten. Anledningen till att det kan finnas ett behov av en sådan kompetens är att lagtexter ofta är allmänt hållna och att det är svårt för lagstiftaren att förutse vilka tillämpningssituationer som kan uppkomma och hur de ska regleras. I min undersökning beskrevs hur det i vissa fall kan vara möjligt att både inskränka eller utvidga tillämpningsområdet för en lagregel och att ändra rättsföljden för en sådan regel. Även om det var svårt att närmare ange vad som följer av gällande rätt inventerades tänkbara argument för och emot en bokstavstrogen tolkning. Projektet har redovisats i ett antal

Lunds universitets huvudbyggnad. Foto: Mikael Risedal.

artiklar publicerade under 2015 och 2016 i olika tidskrifter. Artiklarna har sedermera blivit utgivna i boken *Tänkar om kontraktsrättens teori och metod: en artikelsamling* (Karnov Group, Stockholm 2017).

Det är min förhoppning att jag i fortsättningsprojektet *Normgivning och rättstillämpning inom kontraktsrätten* ska kunna vidareutveckla mina tankgångar. Avsikten är att undersöka om det går att skapa en ändamålsenlig arbetsfördelning mellan lagstiftaren och domstolarna när det gäller utvecklingen av kontraktsrätten. En central fråga blir i vilken omfattning som regleringen bör ske genom lagstiftning och lagmotiv och i vilken omfattning den bör ske genom prejudikat. Ju mer som lagstiftaren använder sig av allmänna bedömningsstandarder, överlåter åt domstolarna att göra undantag och avstår från att lagstifta om vissa delar av kontraktsrätten desto

större makt ges åt domstolarna. Projektet är vidare inriktat på att undersöka om domstolarna bör vägledas av en ändamålsinriktad tolkningsmetod i sin prejudikatbildande verksamhet. En närmare analys kommer också att göras av hur regeringsformens bestämmelse om att regleringen av kontraktsrätten ska ske genom lagstiftning förhåller sig till den normgivning som sker inom ramen för domstolarnas rättstillämpning. ♦

PROJEKT

Att avvika från lagen, Normgivning och rättstillämpning inom kontraktsrätten.

LÄROSÄTE

Lunds universitet.

PROJEKTANSVARIG

Docent Ola Svensson.

ANSLAG

Rättsvetenskap 2014, 2017.

Ola Svensson. Foto: Alexandra Spillman.

Rybakken skänker oss nytt ljus

TIDIGARE MOTTAGARE AV TORSTEN OCH WANJA SÖDERBERGS PRIS

Margrethe Odgaard (2016), Illka Suppanen (2015), Ann-Sofie Back (2014),
Hjalti Karlsson (2013), Sigurd Bronger (2012), Henrik Vibskov (2011), Front (2010),
Harri Koskinen (2009), Steinunn Sigurðardóttir (2008), Norway Says (2007),
Ole Jensen (2006), Gruppen bakom Volvo Your Concept Car (2005), Janna Syvänoja (2004),
Sigurður Gústafsson (2003), H.C. Ericsson (2002), Björn Dahlström (2001),
Peter Opsvik (2000), Nordiska kritiker (1999), Louise Sass (1998), Mats Theselius (1997),
Brita Flander (1996), Liv Blåvarp (1995), Jane Reumert (1994).

Torsten och Wanja Söderbergs nordiska pris i design och konsthantverk 2017 på en miljon svenska kronor tilldelades den norske ljus- och möbeldesignern Daniel Rybakken.

Rybakkens huvudsakliga fokus är dagsljus och hur man artificiellt återskapar dess undermedvetna effekt. Han testar, utforskar och undersöker för att få fram den rätta känslan.

Vad kan en lampa skapa i ett rum beroende på var den är placerad? Hur kan ett rum kännas litet, mörkt och instängt en sen novemberkväll medan det känns stort, luftigt och ljust en tidig morgon?

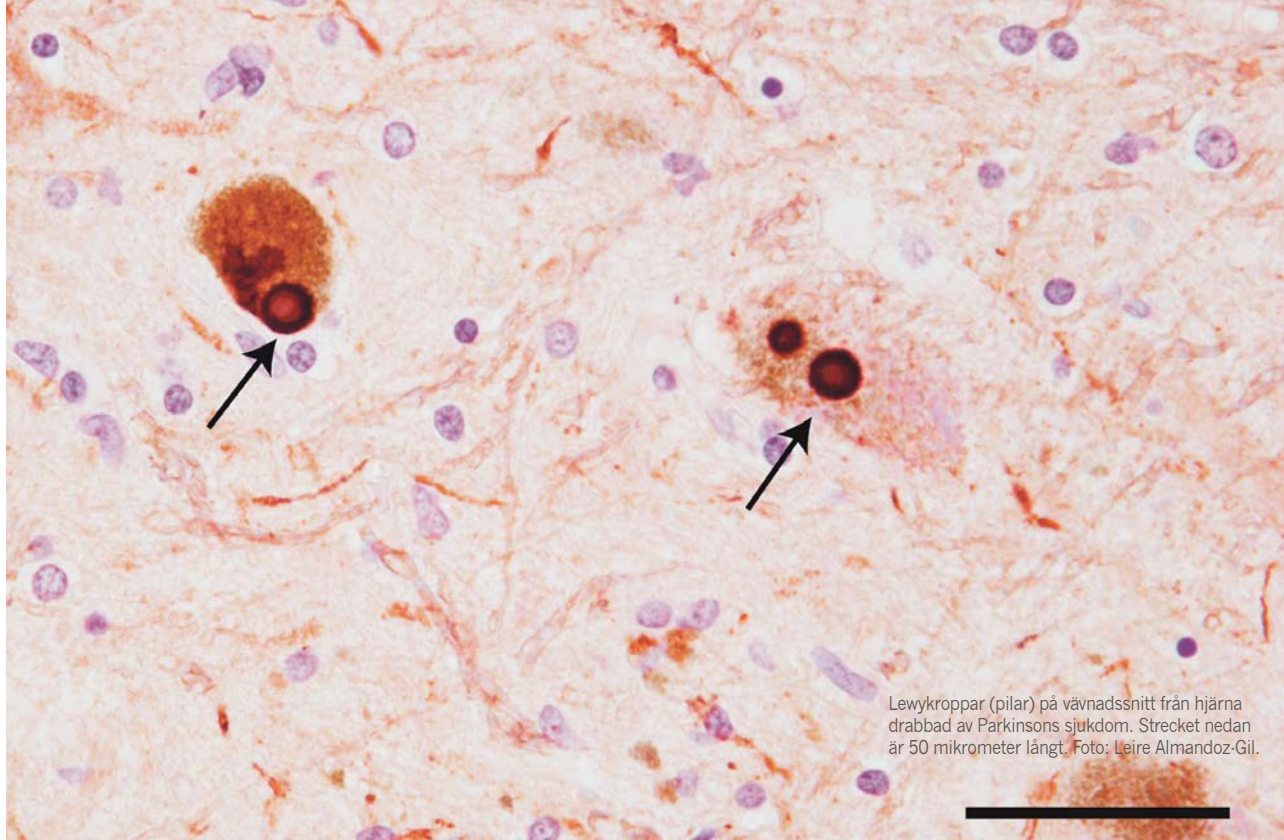
Motiveringen från Röhsska museets prisnämnd lyder: »Daniel Rybakken förmår att lyfta design till en högre filosofisk nivå. Han reflekterar kring stora frågor såsom belysning och interiör och utifrån detta tänkande skapar han projekt som inte följer designhistorien utan i stället utvecklar denna. Med poetiska och magiska effekter återskapar han dagsljus i slutna rum och skänker oss ett nytt ljus.«

Daniel Rybakken är utbildad på Högskolan för arkitektur och design i Oslo. Han har en Master i Fine Arts från Högskolan för design- och konsthantverk, HDK, vid Göteborgs universitet. Han har mottagit ett flertal internationella utmärkelser för sin formgivning. Sedan 2008 driver han Studio Daniel Rybakken och arbetar med kunder som Luceplan, Ligne Roset, Galerie kreoo, Spazio Rossana Orlandi och Asplund.

Årets pris utdelades av Röhsska museet vid en högtidlighet på Torsten Söderbergs födelsedag den 4 november. En utställning med pristagaren verk visades på Göteborgs Stadsbibliotek mellan den 5 november 2017 och 20 februari 2018. En dokumentärfilm om årets pristagare kan ses på stiftelsens webbplats. ♦

Stora bilden: Layers Installation Night (Hôtel de Marle, Svenska institutet i Paris).
Foto: Daniel Rybakken och Kalle Sanner.
T.v. Daylight Entrance. Foto: Daniel Rybakken och Kalle Sanner.
Ovan: Pristagaren. Foto: Mikael Lammgård, Röhsska museet.

Lewykroppar (pilar) på vävnadssnitt från hjärna drabbad av Parkinsons sjukdom. Strecket nedan är 50 mikrometer långt. Foto: Leire Almandoz-Gil.

Utveckling av antikropps-baserad immunterapi mot Parkinsons sjukdom

Text: Martin Ingelsson

Forskare vid Uppsala universitet har i samarbete med BioArctic AB utvecklat antikroppar som selektivt binder till särskilt toxiska former av alfa-synuklein – ett protein som bildar de skadliga inlagringar, så kallade Lewykroppar, som uppstår i hjärnans nervceller vid Parkinsons sjukdom.

Parkinsons sjukdom är en långsamt fortskridande neurologisk sjukdom, som kännetecknas av tre huvudsakliga symptom: rörelsesvårigheter, muskelstelhet och skakningar. Symptomen uppkommer först när en stor andel av

nervcellerna i ett område av hjärnstammen, *substantia nigra*, har dött och personen kan därför ha burit på sjukdomen under lång tid utan att ha vetat om det. Parkinsons sjukdom kan även leda till depression, minnesproblem, viktneigång och otydligt tal – symptom som förekommer i olika grad hos olika patienter. Både dessa och de mer klassiska symptomen är ofta fluktuerande, vilket betyder att sjukdomens yttningar kan variera betydligt över tiden hos en och samma person.

Parkinsons sjukdom har alltsedan 1960-talet behandlats genom att ersätta den förlust av signalämnet dopamin som uppstår till följd av nervcells-döden i den drabbade hjärnan. Även om vissa behandlingsformer, såsom dopaminreceptorstimulerare och implantat av elektroder, tillkommit så finns ännu ingen terapi som riktar sig mot sjukdomens underliggande orsaker.

En mål-molekyl för ny behandling skulle kunna vara alfa-synuklein, det protein som ansamlas i hjärnan hos

patienterna. Forskare på Rudbeck-laboratoriet vid Uppsala universitet har tillsammans med BioArctic AB utvecklat antikroppar som selektivt känner igen de mest toxiska formerna, oligomerer eller protofibriller, av detta protein och hoppas på att behandling med sådana antikroppar ska kunna utvecklas till en fungerande terapi mot sjukdomen.

På en musmodell för Parkinsons sjukdom har man kunnat visa att antikropparna, efter injektion i bukhålan, transporteras till centrala nervsystemet för att där reducera mängden skadligt alfa-synuklein. Dessutom verkar behandlingen kunna minska risken för svåra motoriska störningar hos mössen.

Nu har forskargruppen, ledd av professor Martin Ingelsson, med en rad känsliga undersökningsmetoder kunnat påvisa att deras »Parkinson-möss« även uppvisar subtila gång- och beteendestörningar redan från två-fyra månaders ålder. I en pågående studie undersöker man därför

Martin Ingelsson. Foto: privat.

PROJEKT

Utveckling av antikropps-baserad immunterapi mot Parkinsons sjukdom.

LÄROSÄTE

Uppsala universitet.

PROJEKTANSVARIG

Professor Martin Ingelsson.

ANSLAG

Medicin 2017.

om även sådana tidiga symptom kan förebyggas genom behandling med antikroppar mot alfa-synuklein.

Forskarna kartlägger nu även möss från ytterligare en musmodell för Parkinsons sjukdom, där de sjukliga förändringarna i hjärnan utvecklas snabbare och där tidiga störningar är lättare att studera. På dessa möss undersöker man vilken påverkan av motorik och beteende som finns vid olika åldrar. Hittills har man kunnat notera att ett flertal sådana funktioner är förändrade redan hos en–två månader gamla möss. Forskarna har sedan gått vidare med en helt ny typ av behandlingsstudie i vilken man låter ett icke smittsamt, så kallat adeno-associerat, virus bilda antikropparna direkt inuti nervcellerna. Förhoppningen är att detta administrationssätt ska kunna ge ännu bättre effekter än den traditionella antikroppsbehandlingen. Preliminära data tyder på att behandlade möss får höga nivåer av antikroppar i nervcellerna och förhoppningen är nu att denna strategi ska ge en tydlig minskning av både hjärnpatologi och symptom hos mössen.

Forskningen vid Laboratoriet för Molekylär Geriatrik representerar viktiga steg i utvecklingen av nya terapeutiska strategier vid Parkinsons sjukdom. Antikropps-baserad behandling, så kallad immunterapi, har kommit att användas mot allt fler tillstånd. För hjärnans sjukdomar är det ännu endast vid multipel skleros som antikropps-medierad terapi finns tillgänglig, men stora förhoppningar ställs för närvarande till att även Alzheimers sjukdom ska gå att behandla med antikroppar. För närvarande utvärderas en antikropp mot proteinet amyloid-beta, som tagits fram inom ett annat samarbete mellan forskargruppen och BioArctic AB, i en klinisk fas IIb-prövning med 856 patienter inkluderade.

Det generösa stödet från Torsten Söderbergs Stiftelse möjliggör nu att den prekliniska utvecklingen av att utvärdera monoklonala antikroppar även mot Parkinsons sjukdom kan gå ännu snabbare. ♦

Tapetmakerskorna i 1700-talets Stockholm

Få kvinnor i 1700-talets Stockholm har tidigare identifierats som var lika skickliga och samtidigt självständiga som tapetmakerskorna. Historikern Mia Skott har studerat elva kvinnor med tillstånd att tillverka tapeter under Stockholms hall- och manufakturrätt under denna tid.

Text: Mia Skott

Forskningen erbjuder helt nya perspektiv på kvinnors förmåga och möjligheter att konkurrera med männen, vars dominans på Stockholms konstscen har beskrivits som i princip total. För att främja sina verksamheter navigerade flera av tapetmakerskorna framgångsrikt bland beslutsfattande institutioner och skapade starka nätverk inom stadens olika sociala skikt. Deras tapeter höll hög kvalitet och flera av dem tillverkade dem i tusental under sina verksamhetsperioder.

De första papperstapeterna som hall- och manufakturrätten någonsin godkände var tillverkade av jungfru Maria Berg år 1740. Året därefter målade och tryckte jungfru Maria och en tapetmakerska vid namn madame Inga Catharina Bruhn nästan två tredjedelar av huvudstadens papperstapeter. Fyra manliga tapetmakare stod för resten.

Under de följande decennierna ökade papperstapeternas popularitet explosionsartat. År 1759 hade den årliga volymen stigit niofalt och antalet manliga tapetmakare som tillverkade papperstapeter hade mer än tredubblats. Tapetmakerskorna var däremot bara tre till antalet, vilket inte hindrade dem från att tillverka nästan hälften av Stockholms papperstapeter det året. En av dem sålde sina tapeter i en bod på Norrmalm, en annan målade gröna marmorerade tapeter till »potatiskungen« Jonas Alströmer.

Det gick sämre för tapetmakerskorna vissa år och några av dem tillverkade inte en enda tapet trots att de hade tillstånd. Jag har grävt djupt i källorna för att identifiera vilka faktorer som gynnade tapetmakerskornas verksamhet och vilka som hindrade den. Resultaten fördjupar vår förståelse för kvinnors självständiga verksamhet inom kvalificerade yrken under tidigmodern tid och presenteras i en avhandling som läggs fram vid Uppsala universitet och ges ut av Stockholmia. ♦

Mia Skott. Foto: Sarah Thorén. Bilden är beskriven.

PROJEKT: Tapetmakerskorna – självförsörjande och skickliga i 1700-talets Stockholm.

LÄROSÄTE: Uppsala universitet.

PROJEKTANSVARIG: Doktorand Mia Skott.

ANSLAG: Övrigt 2017.

Aeroseum – ett underjordiskt flygmuseum

Text: Ulf Delbro

Efter freden i maj 1945 ökade spänningarna mellan väst och öst och kom snart att betecknas som »det kalla kriget» där användning av kärnvapen sågs som en mycket stor risk vid en öppen konflikt.

En mycket viktig erfarenhet under andra världskriget var betydelsen att ha luftherravälde för att kunna motstå fientliga angrepp. Förstahandsmål för en angripare var därför att slå ut motståndarens flygstridskrafter redan på marken. För att minska sårbarheten vid ett eventuellt angrepp satsade Sverige dels på att sprida ut flygplanen på ett stort antal flygbaser, dels på att skydda flygplanen i kärnvapensäkra berghangarer.

År 1955 togs Sveriges då modernaste och mest hemliga, underjordiska berghangar i drift på flygflottiljen F9 vid Säve utanför Göteborg. Hangaren omfattar en yta om 22 000 m² och ligger cirka 30 meter under markytans nivå. När Försvarsmakten år 2002 tog berghangaren ur drift förvandlades den till ett underjordiskt, levande flygmuseum och flygupplevelsecenter tack vare en

djärv vision som lanserades av dåvarande chefen för andra Helikopterbataljonen på Säve, kommendörkapten Roger Eliasson. En ideellt arbetande stiftelse bildades för drift av flygupplevelsecentret, som med namnet Aeroseum öppnade för allmänheten 2009. Aeroseum är i dag en världsunik, levande anläggning som lockar mer än 50 000 besökare per år, och har glädjande nog tre år i rad legat etta på reseguiden Tripadvisors lista över museer i västra Sverige.

En prioriterad målgrupp besökare har från början varit barn, ungdomar och studerande. Aeroseum startade därför redan 2010 ett projekt att öppna flygupplevelsecentret för undervisning bland annat baserat på olika arbetsstationer. En av de största och tidigaste arbetsstationerna var den som behandlade kalla kriget, som pågick under åren 1945–1991. Intresset för detta ämnesområde har därefter ökat mycket starkt i och med vad som nu händer i världen med otåliga, eskalerande konflikthärddar som vittnar om att historien upprepar sig.

För att kunna tillgodose detta ökande intresse, inte minst från sko-

lans värld men även från övriga besökare, har utställningen och arbetsstationerna om kalla kriget under 2017 byggts ut med koppling till dagens situation där även berghangarens unika konstruktion tillvaratas och exponeras. Aeroseum kan på detta sätt föra den viktiga kunskapen om det kalla kriget, och om den enorma kapprustning som då pågick, vidare till nya generationer.

Aeroseum satsar nu på att under 2018 och 2019 skapa en utställning med en interaktiv och pedagogisk upplevelse av jetjaktflygplanet J29 Tunnan som tillverkades i 661 exemplar av Saab under början av 1950-talet. Aeroseum har ett exemplar av J29 Tunnan från just flygflottiljen F9 i sin flygplansamling. Avsikten är att runt detta flygplan bygga en utställning som med bild, ljus och ljud beskriver hur flygtekniker klargjorde flygplanet inför start och hur piloter genomförde sina uppdrag. Miljön är även i denna utställning hämtad från kalla kriget.

Torsten Söderbergs Stiftelse har givit mycket uppskattade och värdefulla anslag för finansiering av utställningen om kalla kriget. Stiftelsen har tidigare bidragit till Aeroseums utbildningsprojekt samt att göra Aeroseum till ett flygupplevelsecenter och nu även till finansiering av projektet med J29 Tunnan. ♦

En besöksgrupp i Aeroseum vid museets Saab J29 Tunnan. I förgrunden en helikopter typ Vertol-Kawasaki, i försvaret benämnd Hkp4.
Foto: Lennart Östlund.

PROJEKT: Flygande tunnan – en unik pedagogisk interaktiv utställning.

ORGANISATION: Aeroseum (www.aeroseum.se).

PROJEKTANSVARIG: Ordförande Roger Eliasson.

ANSLAG: Övrigt 2017.

Skola, elever och kränkningar

Att skolan har ett ansvar att förhindra kränkningar av elever framgår av såväl skollagen, diskrimineringslagen som Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen). Denna skyldighet och skolornas förmåga

eller oförmåga att beakta den är en ständigt aktuell samhällsfråga som uppmärksammas av såväl media, politiker och intresseorganisationer.

Maria Refors Legge. Foto: Anneli Larsson.

Ur ett rättsligt perspektiv aktualiserar skolornas lagreglerade ansvar att förhindra kränkningar ett flertal intressanta frågeställningar som ur ett vidare perspektiv handlar om effekterna som en dylik rättighetslagstiftning har på ett så brett och diversifierat område som skolans.

Mitt projekt *Skola, elever och kränkningar – en rättsvetenskaplig studie av skolans ansvar att förhindra kränkningar av elever* har som huvudsakligt syfte att identifiera skolornas rättsliga ansvar för kränkningar av elever samt att presentera potentiella lösningar på existerande juridiska problem med dagens rättsliga regelverk. Förhoppningen är att projektet ska kunna bidra med en inblick i skolans och diskrimineringslagens effekter på skolområdet och huruvida den typ av lagstiftning som vi har idag avhjälpas de grundläggande problemen vad gäller elevers utsatthet för kränkningar. Projektet är helt finansierat av Torsten Söderbergs Stiftelse och utan detta ekonomiska stöd hade det inte varit möjligt att driva. ♦

PROJEKT: Kränkande behandling i skolan – ansvar och tillämpning.

PROJEKTANSVARIG: Doktorand Maria Refors Legge.

LÄROSÄTE: Stockholms universitet.

ANSLAG: Rättsvetenskap 2014 och 2017.

Spänningsfältet mellan ekonomi och kultur

Forskning om konsumtion anses i dagens Sverige viktig för att förstå samhället och dess utveckling, men så har det inte alltid varit. Tidigt i min forskarkarriär fick jag ofta förklara varför konsumtionsforskning behövs. Som ekonom har jag aldrig förstått att denna forskning inte fått den uppmärksamhet den förtjänar. Konsumtion, inte minst konsumtionsdrömmar, spelar ofta en avgörande roll i människors liv och för samhällsutveckling.

År 1997 initierade jag ett nätverk för konsumtionsforskare i olika discipliner och år 2001 ett tvärvetenskapligt forskningscentrum, *Centrum för konsumtionsvetenskap*. Det stöd jag erhållit från stiftelsen har betytt oerhört mycket för min utveckling som forskare. När den första svenska läroboken i konsumentbeteende nyligen publicerades möjliggjorde stöd från stiftelsen översättning till engelska.

I ett pågående projekt studerar jag hur samtida konst värderas på konstmuseer i Sverige genom utställningar och inköp. Konstens värde har länge varit ett kontroversiellt ämne i samhällsdebatten och synliggörs i spänningsfältet mellan ekonomi och kultur. Konst som visas på museer når inte bara museibesökarens uppmärksamhet utan får också ofta ett högre ekonomiskt värde. I studien undersöks: Vilken roll spelar konstmuseer för att skapa värde inom samtida konst? Vilken samtida konst uppmärksammas i utställningar och genom museers inköp?

Forskning som rör spänningsfälten mellan ekonomi och kultur är viktig för att förstå vår samtid. ♦

Karin M. Ekström. Foto: Ulf Nilsson.

PROJEKT: Konstmuseers betydelse för värdering av samtida konst.

PROJEKTANSVARIG: Professor Karin M. Ekström.

LÄROSÄTE: Högskolan i Borås.

ANSLAG: Ekonomi 2017.

Från speciell till generell AI

Den engelske matematikern Alan Turing lade grunden för den moderna datorn på 1930-talet och byggde maskiner som kunde knäcka hemliga koder och spela schack. Därmed lade han också grunden för området artificiell intelligens (AI). Under de senaste åren har AI-området genomgått en kraftig utveckling, bland annat genom tillkomsten av metoden deep learning och nu finns till exempel program som kan köra bil, slå världsmästaren i Go och skriva sammanfattningar av medicinska forskningsartiklar.

Trots många imponerande framsteg ligger AI-området fortfarande långt ifrån den mänskliga hjärnans anpassningsförmåga och skaparkraft. Problem som är enkla för människor är ofta svåra för AI-programmen och vice versa. Det finns till exempel inga hushållsrobotar idag som kan hjälpa till med disk, tvätt och städning i våra bostäder. Dagens robotar har begränsad förmåga att anpassa sig till föränderliga miljöer som till exempel bostäder.

Claes Strannegård. Foto: Siri Strannegård.

Forskningsprojektet *Från speciell till generell artificiell intelligens* är ett samarbete mellan forskare från Chalmers, Harvard University och University of Cambridge. Målet att bygga artificiella nervsystem som efterliknar plasticiteten hos naturliga nervsystem. Vi vill överge metoder som deep learning, eftersom de bygger på artificiella nervsystem med rigida arkitekturer. I stället utvecklar vi artificiella nervsystem med dynamiska arkitekturer, som ständigt anpassar sig efter nya situationer. ♦

PROJEKT: Från speciell till generell artificiell intelligens.

PROJEKTANSVARIG: Bitr. prof. Claes Strannegård.

LÄROSÄTE: Chalmers tekniska högskola.

ANSLAG: Övrigt 2017.

Anslag 2017

MEDICIN

- Collin, Mattias; docent
Lunds universitet
»Streptokockers modifiering av antikropps-glykosylering vid allvarliga infektioner«
700 000 kronor
- Hansson, Göran K.; ständigt sekreterare
Kungl. Vetenskapsakademien
»Torsten Söderbergs akademiprofessur i medicin 2018«
10 100 000 kronor
- Hökfelt, Tomas; seniorprofessor
Karolinska Institutet
»Hjärnans galanin- och substans P-system är förändrade vid depression: Öppning för ny behandling«
1 000 000 kronor
- Ingelsson, Martin; professor
Uppsala universitet
»Utveckling av antikroppsbasead immunterapi mot Parkinsons sjukdom«
1 487 000 kronor
- Mahlpuu, Margit; docent
Göteborgs universitet
»Molekylära mekanismer och nya behandlings-strategier av typ 2-diabetes«
1 000 000 kronor
- Pekny, Milos; professor
Göteborgs universitet
»Astrocyter – ny måltavla för CNS-regeneration vid stroke och ALS«
2 300 000 kronor
- Wahlgren, Mats; professor
Karolinska Institutet
»Okända epitoper och orsak till sjukdom«
1 000 000 kronor
- Zierath, Juleen; professor
Karolinska Institutet
»Identifikation av metabolt viktiga faktorer utsöndrade av muskler vid träning«
1 500 000 kronor

EKONOMI

- Andersson, David; lektor
Linköpings universitet
»Konkurrens och intellektuella rättigheter«
867 600 kronor
- Ax, Christian; professor
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
»Redovisning och samhällsella strömningar II«
592 800 kronor
- Berglund, Bengt; professor em.
»Volvo 1956–2001. Från inhemsk koncern till global fordonsaktör«
150 000 kronor
- Bos, Marieke; vice föreståndare
Handelshögskolan i Stockholm,
Swedish House of Finance
»Konferens om finans och hållbara resultat«
360 000 kronor
- Campos-Mercadé, Pol; doktorand
Lunds universitet
»Hjälpbeteende och gruppstorlek«
153 250 kronor
- Ekström, Karin M.; professor
Högskolan i Borås
»Konstmuseers betydelse för värdering av samtida konst«
612 000 kronor

- Hallén, Per; fil.dr
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
»Människan och fisken – etapp 2«
297 750 kronor
- Hardardottir, Hjördis; doktorand
Lunds universitet
»Vardaglig stress och dess effekt på tidsperception och tidspreferenser«
56 250 kronor
- Husebye, Alexander; direktör
Föreningen Centrum för Näringslivshistoria
»Per Olof Söderberg – en biografi«
1 545 643 kronor
- Häckner Jonas; professor
Stockholms universitet
»Utvidgad gästforskar- och seminarieverksamhet vid nationalekonomiska institutionen«
150 000 kronor
- Kjellberg, Hans; professor
Handelshögskolan i Stockholm, SIR
»Marknaders rumsliga och konceptuella domän. En studie av Freeports«
970 000 kronor
- Lapidus, John; ekon.dr
Handelshögskolan vid Göteborgs universitet
»Nya finansieringsalternativ för centrala välfärdstjänster«
663 750 kronor
- Nyberg, Klas; professor
Stockholms universitet
»Mode, lyx, kredit och tillit. Från tidigmoderna till moderna konkurser«
480 500 kronor
- Rylander Eklund, Anna; lektor
Göteborgs universitet, GRI
»Att organisera design och designa organisationer för förändring«
2 640 000 kronor
- Sandberg, Rickard; docent
Handelshögskolan i Stockholm
»Detaljhandelsdata (Big Data) och prediktiv analys«
1 720 000 kronor
- Strannegård, Lars; rektor
Handelshögskolan i Stockholm
»Olof A. Söderbergs professur, Handelshögskolan i Stockholm«
5 000 000 kronor
- Strömsten, Torkel; docent
Handelshögskolan i Stockholm, SIR
»Forskningsskolan i redovisning – FIRE«
1 940 000 kronor
- Wahlström, Gunnar; docent
Göteborgs universitet
»Extern redovisning och företagets relationer«
1 015 000 kronor
- Åkerman, Anders; ekon.dr
Stockholms universitet
»Internets påverkan på produktivitet, arbetsmarknader och globalisering«
885 000 kronor

RÄTTSVETENSKAP

- Berglund, Mikael; professor
Handelshögskolan i Stockholm, SIR
»Näringsförbud – ett viktigt obearbetat multidisciplinärt juridiskt ämne«
778 000 kronor

- Ekholst, Christine; fil.dr
Uppsala universitet
»Att sona sitt brott. Kvinnligt straffansvar i senmedeltida rätt«
258 125 kronor
- Eriksson, Joel; doktorand
Lunds universitet
»Privata domarförfaranden«
87 500 kronor
- Hoffmann, Jeanna; doktorand
Örebro universitet
»Tvärgård av gravida missbrukare – en komparativ rättsvetenskaplig studie«
100 000 kronor
- Johansson, Jesper; jur.dr
Handelshögskolan i Stockholm, SIR
»Tretolvreglerna i situationer som omfattar utomlands bosatta«
949 000 kronor
- Kleist, David; docent
Göteborgs universitet
»Informationsplikt för skatterådgivare«
532 000 kronor
- Modéer, Kjell Å.; professor em.
Lunds universitet
»The Binding Memory: The History of the Law Faculty at Lund University«
400 000 kronor
- Nordlöf, Kerstin; professor
Örebro universitet
»Unga lagöverträdare med allvarlig psykisk störning vid gärningstillfället«
205 000 kronor
- Olsen, Lena K.; professor em.
Uppsala universitet
»Elektroniska avtal«
223 000 kronor
- Refors Legge, Maria; doktorand
Stockholms universitet
»Kränkande behandling i skolan – ansvar och tillämpning«
785 867 kronor
- Samuelson, Lars; docent
Uppsala universitet
»Europeiska unionens åtgärder mot BEPS i svenskt rättsligt perspektiv«
935 000 kronor
- Svensson, Ola; docent
Lunds universitet
»Normgivning och rättstillämpning inom kontraktsrätten«
610 000 kronor
- Österdahl, Inger; professor
Uppsala universitet
»Krigets juridik i den svenska regeringsformen: ett rörligt mål«
885 000 kronor

ÖVRIGT

- Andersson, Kent; docent
»Klenoder från järnåldern – 30 arkeologiska fynd med dolda berättelser«
50 000 kronor
- Andersson, Tommy; fil.mag.
»Gotlands hållristningar«
73 500 kronor
- Bagge, Martin; visforskare
Uppsala universitet
»Johan Runius visor och psalmer«
158 000 kronor

- Bergstrand, Thomas; antikvarie
Bohusläns museum
»Marstrands kloster«
563 000 kronor
- Bodensten, Erik; fil.dr
Lunds universitet
»Offentlig diplomati och utländsk informationspåverkan i Sverige 1719–72«
247 000 kronor
- Botwid, Katarina; fil.dr
Lunds universitet
»Gravfält och gårdar – om liv och död i svensk bronsålder«
143 500 kronor
- Due, Nina; museichef
Röhsska museet
»Digitalisering av Otto Schulz arkiv i Röhsska museets samlingar«
520 000 kronor
- Eliasson, Roger; ordförande
Aeroseum
»Flygande Tunnan – en unik pedagogisk interaktiv utställning«
150 000 kronor
- Fischer, Peter; professor
Svenska Cypernexpeditionens vänner
»Hala Sultan Tekke, Cypern: Prospektering av bronsåldersstaden och -hamnen«
250 000 kronor
- Gunneriusson Wistman, Christina; fil.dr
»Museiskapanden på det svenska konstfältet kring 1900-talets mitt«
160 000 kronor
- Gustafsson, Sofia; universitetslektor
Linköpings universitet
»Joen Petri Klints järteckenbok«
152 625 kronor
- Günther, Stefan; tekn.dr
Mölnåls stad, Gunnebo slott
»Gunnebo slott och den nyklassicistiska villans konstnärliga program«
360 000 kronor
- Hansson, Gunnar D.; fil.dr
»Nytgåva av Snorre Sturulusons Norska kungasagor I–III«
70 000 kronor
- Hansson, Ulf R.; fil.dr
Svenska Institutet i Rom
»Professor Axel Boëthius, Göteborg och (studiet av) antiken«
240 000 kronor
- Hasslöf, J.O. Rune; fil.mag.
Bohusläns Försvarsmuseum
»Ryttare i Bohuslän«
75 000 kronor
- Husebye, Alexander; direktör
Föreningen Centrum för Näringslivshistoria
»Svenska industridesignpionjärer – A&E design«
138 000 kronor
- Josephson, Olle; vice ordförande
Svenska Humanistiska Förbundet
»Romarriket runt på 480 dagar«
50 000 kronor
- Jönsson, Love; redaktör
»Bok om keramikern Ryozo Miki«
50 000 kronor
- Klackenberg, Dag; ordförande
De Svenska Historiedagarna
»De Svenska Historiedagarna 2018«
100 000 kronor
- Kleberg, Lars; professor em.
Södertörns högskola
»Den översatta dramatiken i Sverige. Kartläggning och bibliografi«
52 350 kronor
- af Klinteberg, Kristina; fil.mag.
»Smycken som huvudsak«
110 000 kronor
- Kärfve, Fanny; doktorand
Lunds universitet
»Romerska hälsningar. En studie i pompejanska ingångsmosaiker«
205 000 kronor
- Lennartsson, Rebecka; docent
Stadsmuseet, Stockholms stad
»Bland dessa Sodoms murar. Prostitution i 1700-talets stad«
100 000 kronor
- Malmstedt, Göran; professor
Göteborgs universitet
»En förtrollad värld«
40 000 kronor
- Melberg, Arne; professor
»Madame de Sevigné i urval och översättning«
60 000 kronor
- Neuding Skoog, Martin; doktorand
Stockholms universitet
»I rikets tjänst – krig, stat och samhälle i Sverige 1450–1550«
87 500 kronor
- Nilsen, Andrine; doktorand
Göteborgs universitet
»Trä, människor och samhälle; sociala dimensioner på urbana byggnadsmiljöer«
176 833 kronor
- Nilsson, Isabella; ständig sekreterare
Kungl. akademien för de fria konsterna
»Publicering av Konstakademiens s.k. 1806 års bibliotek«
182 000 kronor
- Nitenberg, Annelie; fil.lic.
Västsvensk arkeologi
»Härskare i liv och död. Maktstrategier i yngre järnålder«
82 500 kronor
- Nordqvist, Bengt; fil.dr
Arkeologi offerplats Finnestorp
»Guldets tid och Offerplats Finnestorp«
396 000 kronor
- Norrby, Göran; fil.dr
»Maktens rivaler«
75 000 kronor
- Nyberg, Gudrun; professor em.
»Konsthanverk & design – hundra år i Göteborg«
129 000 kronor
- Planck, Brita; fil.dr
Göteborgs universitet
»Förnuft eller känsla? Adel, kärlek och äktenskap 1750–1900«
30 000 kronor
- Ralph, Bo; professor em.
Svenska Akademien
»Olaus Magnus »Historia de gentibus septentrionalibus«, originalupplaga 1555«
100 000 kronor
- Sjöberg, Daniel; arkivarie
Riksarkivet
»Fisken i forskningen«
100 000 kronor
- Skott, Mia; doktorand
Uppsala universitet
»Tapetmakerskorna – självförsörjande och skickliga i 1700-talets Stockholm«
116 667 kronor
- Sterner, Johan; doktorand
Lunds universitet
»Neandertalare och eld: Rutinmässiga eller opportunistiska användare?«
145 833 kronor
- Strannegård, Claes; bitr. prof.
Chalmers tekniska högskola
»Från speciell till generell artificiell intelligens«
414 000 kronor
- Svensson, Andreas; fil.mag.
Lunds universitet
»Kol och järn – viktiga näringar under järnålder och tidig medeltid«
85 000 kronor
- Wennberg, Kåa; författare
»Allan Österlind – svenske konstnären som blev fransk«
75 000 kronor
- Åkerblom, Claes; forskningsingenjör
»Seffle Möbelfabrik – AB String-Seffle: en företagsmonografi«
60 000 kronor
- Öhrström, Åke; överste
»Livgardets historia«
150 000 kronor

PRISER

Torsten och Wanja Söderbergs pris 2017 till den norske ljus- och möbeldesignern Daniel Rybakken, 1 000 000 kronor plus omkostnader Röhsska museet

TORSTEN SÖDERBERGS STIFTELSE

Besöksadress: Karlavägen 41, Stockholm

Postadress: Box 5391, 102 49 Stockholm

Telefon: 08-661 52 11

www.torstensoderbergsstiftelse.se

Omslagsbild:

Rekonstruktion av tapet från Ekolsunds slott,
handtryckt och målad av Handtryckta Tapeter på Långholmen.
Foto: Sara Lundström, Handtryckta tapeter.

Formgivning:

Charlotta Lindgren

Tryck:

Ätta.45 Tryckeri 2018